

A.C.L. Albers Creameries Ltd

Albers Creameries Ltd. (A.C.L.) margarinefabriek in Dordrecht, opgericht in 1895, is een van de weinige margarinebedrijven die de crisis als gevolg van de Eerste Wereldoorlog zelfstandig overleefd heeft, maar toen waren de aandelen al lang in andere handen overgegaan. Albers voerde maar een korte tijd het bovenstaande bedrijfslogo op de plantenboter "met den toren", dat een stadsgezicht van Dordrecht (Dordt) met de oude kerk tegen een wolkenlucht, en het stadswapen voorstelt.

In 1905 begint Albers ook een fabriek in Antwerpen. In 1908 neemt de grote margarinefabrikant Jurgens uit Oss de aandelen over om zo voet aan de grond te krijgen in België, en margarinefabrikant Van den Berg in Rotterdam gaat een samenwerking met Jurgens aan in de "Boterunie". A.C.L. legt zich dan sterk toe op export, o.a. naar Engeland en naar tropische landen.

De Eerste Wereldoorlog legt de import van grondstoffen (b.v. palmolie) en de export van de margarine plat. Boter gaat op de bon en de eigen merken worden verplicht vervangen door "regeringsboter". Diverse bedrijven stoppen dan volledig. Twee grotere bedrijven, de Nederlandsche Plantenboterfabriek in Amsterdam en Verschure in Rotterdam stoppen niet maar worden door Van den Berg en Jurgens overgenomen. A.C.L./Jurgens blijft doordraaien en opent kantoren en depots in Den Haag en Den Bosch.

In 1919 kan de productie van eigen merken weer hervat worden. De vier fabrieken gaan nu samen in de N.V. Margarine-Verkoop-Combinatie. De directie van A.C.L. wordt verplaatst naar Amsterdam, waar de Nederlandse Plantenboterfabriek gevestigd is. Dit is het begin van het einde. In 1926 wordt het bedrijf in Dordrecht geliquideerd, en A.C.L. gaat samen met Verschure en de Nederlandsche Plantenboterfabriek op in de Boterunie van Van den Bergh & Jurgens. Tegelijkertijd wordt een Engelse tak van de Boterunie opgericht. In 1930 wordt de stap gemaakt naar de aan margarine verwante zeepfabricage door de overname van de Lever's zeep in Vlaarding, en er wordt een samenwerking aangegaan met het Engelse moederbedrijf Lever Brothers zeepfabrieken. Het hele bedrijf is samen met de Engelse takken in de dertiger jaren opgelost in Unilever, een samentrekking van Boterunie en Lever.

A.C.L. heeft tussen circa 1910 en 1916 drie albums voortgebracht, die min of meer uniek zijn. Rond de tijd dat Honig het eerste Maizena-album uitgeeft, geeft A.C.L. 50 ongenummerde plaatjes uit met Nederlandse tafereelen van fotograaf lithograaf S. Bakker Jz. in Koog-Zaandijk. In dezelfde uitvoering als die van Honig, maar zonder album. Tegen inzending daarvan wordt "een keurig spel" verstrekt en bij inzending van 300 stuks "een degelijk goed loopend nikkelen Horloge".

Het eerste album volgt snel, maar dat is geen eigen productie. Koek- en beschuifabriek Hille en koffie- en thee bedrijf De Boer (De Ster) hebben rond 1910 hun eerste album uitgebracht, het fraaie insteekalbum "Nederlandsch Oost-Indië" met plaatjes in automatenformaat en 16 pagina's doorlopende tekst tussengevoegd. De plaatjes worden door de producent Papyrus doorverkocht aan drie bedrijven – A.C.L., Dobbelmann en Smith. Alleen A.C.L. laat er een album bij maken door S. Bakker Jz, een van de eerste albums die Bakker in opdracht van andere bedrijven maakte.

De reclameplaatjes van Bakker was niet de eerste reclameactie, en bijlange niet de laatste. Albers begon rond 1900 al met een groot kwarto prentenboek "Prinses Adinda". Aan de zwartjes en de sluitzegelrages wordt mondjesmaat meegedaan. Maar vanaf 1914 gaat reclame via de dagbladen de bovenhand voeren. In 1914 wordt geadverteerd met een "interessante A.C.L. reclamelegkaart" met prijzen, in 1917 een Japansche legpuzzel bij inzending van een ledig ARDA carton, in 1924 een "A.C.L. vlechtprent" (zie als voorbeeld de vlechtkaart van Van den Berg), in 1923 "acht verschillende plakplaten" en tenslotte in 1926 een gratis abbonement op een tijdschrift te sparen bij de margarine.

Maar de belangrijkste reclame van A.C.L. is de eigen reeks landenalbums die in 1913 gestart wordt, met de bedoeling dat de landen van Europa en eventueel andere werelddelen zullen volgen. Het eerste deel is gewijd aan Duitsland. Het heeft de merkwaardige titel "*Duitsche hoofdsteden*", maar is niet beperkt tot steden. Dit album is weer geproduceerd door Bakker en heeft ook de typische gekleurde fotolitho's van Bakker.

Circa 1915 volgt het tweede deel, *Groot Brittanje en Ierland*. De inhoud is op dezelfde manier vormgegeven en gedrukt als in het eerste album. Maar waarschijnlijk vanwege de crisis die dan al volop merkbaar is, is het goedkoper uitgevoerd met een geniete kartonnen kaft en zwart-wit plaatjes.

De Eerste Wereldoorlog is aan de gang en België is afgesneden. De vestigingen in Antwerpen en Londen worden niet meer vermeld. Des te opmerkelijk is het dat de grootmachten die dan met elkaar in oorlog zijn onderwerp van de eerste twee landenalbums zijn.

Na de oorlog komen er geen reclameuitgaven meer. De Nederlandsche Plantenboter Fabriek en Albers Creameries gaan op in de N.V. Margarine-Verkoop-Combinatie. Na de samenvoeging met Van den Bergh in 1926 krijgt de plantenboter een nieuw bestaan in de Planta margarine van Van den Bergh & Jurgens.

ACLM01

Album Nederlandsch Indië

Album Nederlandsch Indië, met beschrijvende tekst door J.L. Hooftman. Aangeboden door Albers Creameries Ltd. Dordrecht, (circa 1910).

Deze eersteling van ACL is een buitenbeentje. De inhoud is hetzelfde als van het gelijknamige album van Hille en van De Ster (De Boer). Uit kleine tekstwijzigingen en verschil in formaat blijkt echter dat het een nieuwe druk is, en de omslag is totaal anders dan die van Hille en De Boer.

8 stijve bladen (zoals o.a. Verkade) voor het insteken van 96 plaatjes van automatenformaat, 6 per pagina, afgewisseld met 8 slappe tekstbladen.

Prijs: gratis plus een stuk speelgoed bij inzending van 50 verschillende plaatjes.

Kenmerken

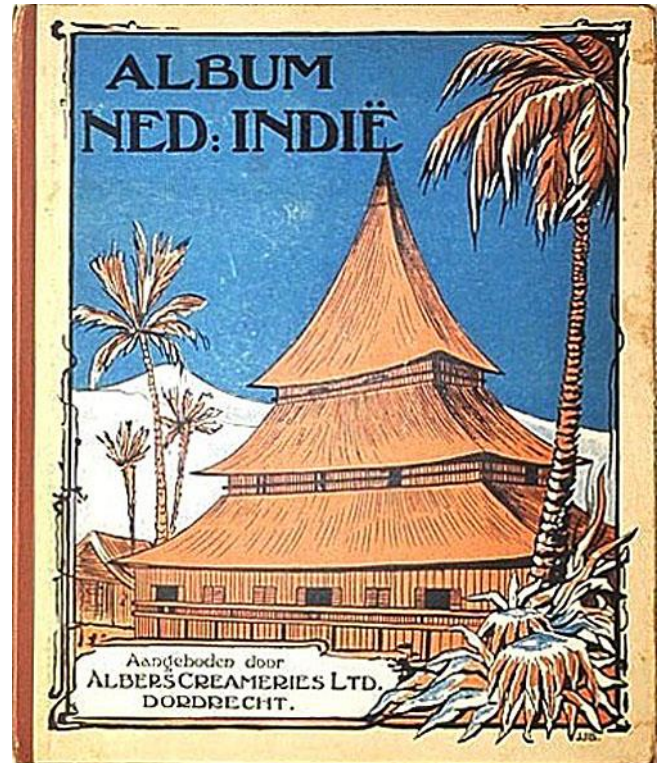
Kwarto insteekalbum met stijve beplakte kapt en linnen rug, waar de gehele inhoud als één pakket in geniet is. De achterzijde is blanco. De voorplaat is getekend door een onbekende met de initialen JJB. De opzet van de inhoud lijkt op de insteekalbums van Verkade, de papierkwaliteit van de tekstbladen is echter slechter.

De tekstbladen bestaan uit het titelblad met (bedrijfs)informatie op de achterkant (ongenummerd), 11 pagina's doorlopende tekst genummerd 3 – 13 en 2 pagina's informatie over de grootste eilanden, Java, Sumatra, Borneo en Celebes. De doorlopende tekst van Hooftman volgt de plaatjes niet. Wel zijn in de tekst waar dat relevant is nummers opgenomen die verwijzen naar plaatjes, en Hooftman heeft er duidelijk zijn best op gedaan om alle plaatjes erbij te betrekken. Zodoende wordt ook wel meerdere malen verwezen naar hetzelfde plaatje. Er is drie maal een fout bij gemaakt: op pg. 7 eerste kolom, de eerste verwijzing naar no. 16 moet 17 zijn, en de tweede verwijzing naar no. 16 moet 18 zijn; pg. 13 tweede kolom no. 42 moet 24 zijn. Alleen de plaatjes 91 en 92 zijn onbesproken gebleven.

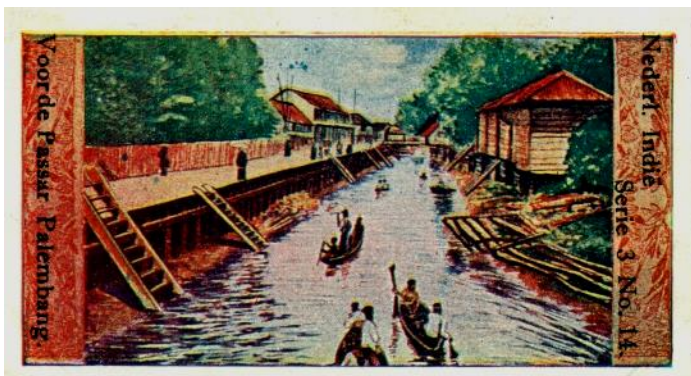
Op de plaatjesbladen is elke pagina met 6 plaatjes aangeduid met Serie 1 tot serie 16. Dat is ook op de voorzijde van de plaatjes het geval. De plaatjes zijn echter doorgenummerd 1 – 96. Op de onderrand van de plaatjes is de titel afgedrukt. De plaatjes zijn kleurenlitho's van automatenformaat (50 x 92 mm), met opvulbalken aan beide uiteinden. De plaatjes zijn duidelijk van foto's gemaakt, maar onduidelijk is of dat van kleurenfoto's is. De lithografische kwaliteit is matig. Op de achterkant van de plaatjes staat alleen uitgebreid hoe het album te verkrijgen is.

Inhoud

De tekst begint met een citaat uit de Max Havelaar: "Insulinde, het eilandenrijk dat zich als een gordel van smaragd slingert om den evenaar". Na een beknopte vermelding van de ontdekkingsgeschiedenis en van de bootreis naar Java, wordt tot en met de eerste kolom van pagina 11 Java besproken, m.n. uitvoerig Batavia plus Buitenzorg, gevolgd door de "dessa" (platteland), de "kampong" (dorp), de Javaanse woningen en inrichting, leefwijze, eetgewoonten, de "passar" (markt), de kleding, textiel, landbouw, de producten van de landbouw en de cultures,

nuttig gebruik van bamboe, fauna, onder de term "vermakelijkheden" de gamelan, wajang en opiumgebruik, en tenslotte het reizen naar de buitengebieden. Vervolgens zeer beknopt de bootreis naar Sumatra met de hoofdstad Kota Radja, Atjeh en Deli, de Bataks en hun leefwijze, dan naar de Dajaks – koppensnellers – op Borneo de Papoea's van Nieuw Guinea en tenslotte in speedbootvaart langs Timor naar Bali.

Plaatje 14
Voor de Passar van Palembang

ACLM02

A.C.L. Album No 2 Duitsche Hoofdsteden

A.C.L. Album No. 2 Duitsche hoofdsteden. Uitgegeven door Albers Creameries Ltd Margarinefabrieken, Dordrecht – Antwerpen – Londen. 1913.

18 ongenummerde tekstpagina's en 6 stijve bladen om aan weerszijde 6 plaatjes in te steken. 72 gekleurde fotolithoplaatjes. Voorin is een pagina van glanspapier geplakt met een foto van de fabriek in Dordrecht.

Kenmerken

Insteekalbum van klein kwartoformaat (23,4 x 28,6) met stijve kaft en lichtbruine linnen rug. Het dikke pak bladen is in de band geniet, zoals bij de latere grote reclamealbums. Op de voorzijde is een plaatje geplakt, een dunne versie van plaatje 14. Het getekende stadsgezicht en het wapen op de voorkant zijn beide van Dordrecht, de thuisstad van Albers. De achterzijde is blanco. Linksonder op de voorzijde is de drukker S. Bakker Jz. vermeld.

Na het titelblad en het "Voorbericht" volgen twee pagina's "Iets over A.C.L. margarine", waarin Albers uiteenzet dat margarine een volwaardig natuurproduct is: "Wat een sluier van geheimzinnigheid hangt er voor het groote publiek nog steeds om de beteekenis van dit woord, en tengevolge daarvan, helaas een wanbegrip,

alsof dit artikel minder aanbevelenswaardig zou zijn voor de consumptie ...."

Daarna beginnen om en om de tekstbladen en de dikke insteekbladen voor de plaatjes. Naast elke plaatjespagina staan de bijbehorende beknopte beschrijvingen met nummer en titel. Om in het midden niet twee tekstbladen te krijgen, is een los tekstblad op een plaatjesblad geplakt.

De stijve plaatjes van wit lithokarton zijn gekleurde fotolitho's. Of het allemaal kleurenfoto's zijn – een specialiteit van Bakker – of ingekleurde foto's is niet helemaal duidelijk, maar de kleuren lijken overwegend echt. De plaatjes zijn ongeveer van automatenformaat. Onderaan c.q. rechts op elk plaatje is de titel en het nummer gedrukt, en aan het andere uiteinde een kader met A.C.L. Albers' margarine, zodat de foto's zelf de normale lengte/breedte verhouding van 1/1,5 hebben. De plaatjes zijn deels liggend en deels staand, steeds in groepen van 12 met de plaatjesbladen daarop aangepast. Ze zijn doorlopend genummerd 1 – 72.

Dit album heeft model gestaan voor het derde Honig Maizena album, dat op nagenoeg dezelfde wijze is vormgegeven door Bakker.

Inhoud

De indeling van dit album is volkomen willekeurig. Kastelen, paleizen, kerken, meren, rivieren, bergen en stadsgezichten wisselen elkaar af. Anders dan de titel doet vermoeden is maar een deel gewijd aan de grote steden.

Weimar. Goethe's Tuinhuis

In de oude dichterstad Weimar, die onder de hoge bescherming van den groothertog Karel August, overl. In 1828, gedurende een halve eeuw de verzamelplaats was van Duitschlands edelste mannen, als Goethe, Schiller, Herder, Wieland, enz., vinden we in het slotpark aan de bekoorlijke oevers der Ilm, het bescheiden, bijna armoedige tuinhuis van Goethe, genaamd het Romeinsche huis. Dit plekje herinnert levendig aan het merkwaardige laatste gedeelte der vorige eeuw.

ACLM03

A.C.L. Album No 3 Groot Brittanje en Ierland

A.C.L. Album No. 3, Groot Brittanje en Ierland. Uitgegeven door Albers Creameries Ltd Dordrecht. Fabrikanten der A.C.L. margarine. (1915?)

16 ongenummerde tekstpagina's en 6 stijve bladen om aan weerszijde 6 plaatjes in te steken. 70 dunne, bruine rotogravureplaatjes.

Kenmerken

Dit crisisalbum is uniek van uitvoering. Het heeft dezelfde binnenbladen als het voorgaande album, maar er is een dikke kartonnen kaft met grove jutestructuur omheen geniet. De drukker is niet vermeld, maar zowel de kaft als de plaatjes doen sterk denken aan het album "Nederland" van Staatsspoor (1915), gemaakt door de Rotogravure Mij. Insteekalbum van klein kwartoformaat (23,4 x 28). Op de voorzijde kon een willekeurig plaatje geplakt worden. De tekening van de Westminster in Londen op de voorkant is niet gesigneerd. Er is geen voorwoord e.d. maar wel een extra voorlooptitelblad, waarmee een even aantal tekstbladen verkregen is.

De opbouw is hetzelfde als bij het voorgaande album, met om en om plaatjesbladen en tekstbladen met de bij de plaatjes behorende beknopte beschrijvingen. Om de juiste afwisseling van bladen te verkrijgen zijn twee losse plaatjesbladen op tekstbladen geplakt.

De plaatjes hebben dezelfde opbouw van het beeld als bij het voorgaande album, het zijn nu echter dunne bruine rotogravures. De meeste afbeeldingen zijn liggend. De 6 plaatjes met staande afbeeldingen zijn anders dan in het voorgaande album ook liggend opgenomen op de plaatjesbladen. De plaatjes zijn doorlopend genummerd 1 – 70. Op de laatste plaatjespagina zijn de middelste twee posities open gelaten om aan het aantal van 70 te komen.

Inhoud

In dit album zijn er relatief weinig stadsgezichten en veel kastelen. Bijzonder aan dit album is dat er enkele bij elkaar horende plaatjes zijn met een gezamenlijke beschrijving, zoals de plaatjes 56 en 57 "Iersch leven". In 1915 is het vroegere koninkrijk Ierland nog een kolonie, uitgebuit door de adel van het Verenigd Koninkrijk (Engeland, Schotland en Wales). De anonieme schrijver geeft hier een duidelijke beschrijving van.

56, 57. Iersch leven.

Een studie van Iersche typen. Het eerste plaatje gunt ons een kijkje op een Iersche marktplaats. De mand met ganzen op den voorgrond wijst op den waterrijkdom van het land. Het binnenland is dan ook bedekt met meren (loughs) en moerassen (bogs). De Engelsche en Schotse adel aan wie bijna al het land behoort, richten hier wel uitgebreide jachtpartijen aan, doch houden elders verblijf. De landerijen worden bewerkt door armoedige pachters, die gedeelten van hun grond soms weer aan onderpachters verhuren. Het zesde deel der bevolking huist nog in leemen hutten. Zulk een schamel paar geeft de tweede plaat te zien. Een muidier brengt twee groote korven met aardappelen huiswaarts, die hier het hoofdvoedsel voor de menschen zijn.

